ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΗΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ
στο μάθημα

«Εισαγωγή στο Δίκαιο και τους Πολιτικούς Θεσμούς»

ΑΘΗΝΑ 2000

Ομάδα Σύνταξης

Συντονιστής: Στεφανής Γεώργιος, Σχολικός Σύμβουλος, ΠΕ13

Μέλη: Αναγνωστοπούλου Όλγα, ΠΕ13

Κορδονούρη Στέλλα, ΠΕ13

Σωτηρίου Στέλλα, ΠΕ13

Τζωρτζάκη Αργυρή, ΠΕ13

Copyright (C) 2000: Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας
Αδριανού 91, 105 56 Αθήνα

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση ή ανατύπωση ή φωτοτύπηση μέρους ή όλου του παρόντος βιβλίου, καθώς και η χρησιμοποίηση των ερωτήσεων που περιέχονται σ' αυτό σε σχολικά βοηθήματα ή για οποιοδήποτε άλλο σκοπό, χωρίς τη γραπτή άδεια του Κέντρου Εκπαιδευτικής Έρευνας.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

- **ΠΡΟΛΟΓΟΣ**.....7
- **ΕΙΣΑΓΩΓΗ** 9

Ε Ι Σ Α Γ Ω Γ Η

1η - 2η Διδακτική Ενότητα: *Εισαγωγή* 17

Μ Ε Ρ Ο Σ Π Ρ Ω Τ Ο: Π ο λ ι τ ι κ ο ί Θ ε σ μ ο ί

3η - 4η Διδακτική Ενότητα: *Τι είναι Δημοκρατία* 27

5η Διδακτική Ενότητα: *Πώς ορίζεται σήμερα η δημοκρατία* 34

6η Διδακτική Ενότητα: *Η πολιτική έννοια του λαού και του έθνους. Λαϊκή κυριαρχία, κόμματα και κυβέρνηση* 41

7η Διδακτική Ενότητα: *Εκλογικά συστήματα. Κόμματα* 46

8η Διδακτική Ενότητα: *Κοινοβουλευτική Προεδρευόμενη Δημοκρατία Προεδρική Δημοκρατία* 54

9η Διδακτική Ενότητα: *Δημοκρατία, αξίες και δικαιώματα* 59

10η Διδακτική Ενότητα: *Προστασία των δικαιωμάτων στο πλαίσιο του έθνους - κράτους και παγκόσμια κοινωνία* 62

11η Διδακτική Ενότητα: *Το κοινωνικό κράτος και τα κοινωνικά δικαιώματα* 64

12η Διδακτική Ενότητα: *Διαδικασία παγκοσμιοποίησης και απειλές για το κοινωνικό κράτος και τη δημοκρατία* 67

13η Διδακτική Ενότητα: *Διαδικασία παγκοσμιοποίησης. Απειλές και κίνδυνοι για τη δημοκρατία σήμερα* 73

- **Συνθετικές - Δημιουργικές Εργασίες** 80
- **Ωριαία Κριτήρια Αξιολόγησης**..... 82

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ: Εσωτερικό Δίκαιο

14η Διδακτική Ενότητα: *Σύνταγμα και Συνταγματικό Δίκαιο* 89

15η Διδακτική Ενότητα: *Η λειτουργία του πολιτεύματος στην Ελλάδα* 98

16η Διδακτική Ενότητα: *Η κοινοβουλευτική αρχή* 102

17η Διδακτική Ενότητα: *Αρχή της Διάκρισης των Λειτουργιών*
Τα πολιτικά κόμματα και οι νέοι 110

18η Διδακτική Ενότητα: *Η παραγωγή κανόνων δικαίου* 115

19η Διδακτική Ενότητα: *Ο έλεγχος της συνταγματικότητας των νόμων* 123

20η Διδακτική Ενότητα: *Δικαιώματα και υποχρεώσεις.*
Τα δικαιώματα στο Σύνταγμα του 1975/86.
Διακρίσεις δικαιωμάτων - Ατομικά δικαιώματα 126

21η Διδακτική Ενότητα: *Πολιτικά δικαιώματα - Κοινωνικά δικαιώματα*
Υποχρεώσεις των ελλήνων πολιτών 130

22η Διδακτική Ενότητα: *Οργάνωση και λειτουργία του κράτους* 134

- **Συνθετικές - Δημιουργικές Εργασίες** 137
- **Ωριαία Κριτήρια Αξιολόγησης** 139

23η Διδακτική Ενότητα: *Γενικά περί των ποινικών-εγκληματολογικών επιστημών* ... 150

24η Διδακτική Ενότητα: *Ποινικό Δίκαιο - Έγκλημα* 156

25η Διδακτική Ενότητα: *Ποινική Δικονομία - Δικαστήρια - Όργανα* 162

26η Διδακτική Ενότητα: *Δικαιώματα κατηγορουμένου - Αρχές* 166

27η Διδακτική Ενότητα: *Διαδικασία* 171

28η Διδακτική Ενότητα: *Εγκληματολογικές προσεγγίσεις* 175

29η Διδακτική Ενότητα: *Ψυχολογική και ψυχοπαθολογική φύση* 179

30η Διδακτική Ενότητα: *Ο άνθρωπος εγκληματίας* 184

31η Διδακτική Ενότητα: *Σωφρονιστική διάσταση* 188

- **Συνθετικές - Δημιουργικές Εργασίες** 201
- **Ωριαία Κριτήρια Αξιολόγησης** 209

32η Διδακτική Ενότητα: *Αστικό Δίκαιο* 213

33η Διδακτική Ενότητα: *Νομικά πρόσωπα - Προστασία προσώπων* 220

34η Διδακτική Ενότητα: *Δικαίωμα - Διακρίσεις δικαιωμάτων* 226

35η Διδακτική Ενότητα: *Ενοχικές Σχέσεις (Ενοχικό Δίκαιο)* 232

36η Διδακτική Ενότητα: *Εμπράγματες Σχέσεις (Εμπράγματο Δίκαιο)* 236

37η Διδακτική Ενότητα: *Οικογενειακές Σχέσεις (Οικογενειακό Δίκαιο)* 240

38η Διδακτική Ενότητα: *Συγγένεια - Σχέσεις γονέων και τέκνων* 248

39η Διδακτική Ενότητα: *Κληρονομικές Σχέσεις* 256

40η Διδακτική Ενότητα: *Κληρονομική διαδοχή* 261

- **Συνθετικές - Δημιουργικές Εργασίες** 274
- **Ωριαία Κριτήρια Αξιολόγησης** 276

41η Διδακτική Ενότητα: *Έμποροι και Εμπορικές Πράξεις* 283

42η Διδακτική Ενότητα: *Αξιόγραφα* 287

43η Διδακτική Ενότητα: *Εργατικό Δίκαιο* 293

- **Ωριαία Κριτήρια Αξιολόγησης** 298

44η Διδακτική Ενότητα: *Γενικά χαρακτηριστικά των κανόνων ιδιωτικού διεθνούς δικαίου* 303

45η Διδακτική Ενότητα: *Διεθνές Δίκαιο και Διεθνείς Σχέσεις* 306

46η Διδακτική Ενότητα: *Διεθνείς Πολιτικοί Θεσμοί* 309

47η Διδακτική Ενότητα: *Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών* 311

48η Διδακτική Ενότητα: *Η Ευρωπαϊκή Ένωση* 323

49η Διδακτική Ενότητα: *Ενιαία Αγορά* 328

50η Διδακτική Ενότητα: *Οικονομική και Νομισματική Ένωση* 334

51η Διδακτική Ενότητα: *Η Πολιτική Ένωση* 344

52η Διδακτική Ενότητα: *Νέα Διεύρυνση - Συνθήκη του Άμστερνταμ* 348

53η Διδακτική Ενότητα: *Η Ε.Ε. και η καταπολέμηση των εξαρτησιογόνων ουσιών*... 358

54η Διδακτική Ενότητα: *Τα όργανα της ΕΟΚ*..... 362

55η Διδακτική Ενότητα: *Ο Οργανισμός Βορειοατλαντικού Συμφώνου* 371

56η Διδακτική Ενότητα: *Επίλογος*..... 376

- **Συνθετικές - Δημιουργικές Εργασίες** 378
- **Ωριαία Κριτήρια Αξιολόγησης**..... 381
- **ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ** 384

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Με τα τελευταία βιβλία αξιολόγησης των μαθητών, που πρόκειται να δημοσιευθούν στις αρχές του 2000, ολοκληρώνεται μια σημαντική προσπάθεια του Κέντρου Εκπαιδευτικής Έρευνας, στόχος της οποίας ήταν η εκπόνηση και διάδοση νέων μεθόδων αξιολόγησης των μαθητών του Ενιαίου Λυκείου. Στο πλαίσιό της εκπονήθηκαν τα τρία τελευταία χρόνια δεκάδες βιβλίων που καλύπτουν το σύνολο σχεδόν των μαθημάτων, τα οποία διδάσκονται στο Λύκειο. Τα βιβλία αυτά περιέχουν οδηγίες μεθοδολογίας σχετικές με την αξιολόγηση των μαθητών, παραδείγματα ερωτήσεων διαφόρων τύπων, υποδείγματα εξεταστικών δοκιμασιών, θέματα συνθετικών - δημιουργικών εργασιών και άλλα χρήσιμα στοιχεία για τους εκπαιδευτικούς.

Το έντυπο αυτό υλικό συνοδεύτηκε από την παραγωγή ανάλογου ηλεκτρονικού υλικού, από τη δημιουργία Τράπεζας Θεμάτων και από πολυάριθμες επιμορφωτικές δραστηριότητες σχετικές με την αξιολόγηση των μαθητών.

Η παραπάνω προσπάθεια δεν είχε σκοπό να επιβάλει ένα συγκεκριμένο τρόπο αξιολόγησης ούτε να αυξήσει το φόρτο εργασίας διδασκόντων και διδασκομένων, όπως ισχυρίστηκαν ορισμένοι. Επιδίωξε να ενημερώσει τους καθηγητές για τις σύγχρονες εξεταστικές μεθόδους, να τους δώσει πρακτικά παραδείγματα εφαρμογής τους, να τους προβληματίσει γύρω από τα θέματα αυτά και να τους παράσχει ερεθίσματα για αυτομόρφωση. Πιστεύουμε ότι με το έργο μας συμβάλαμε στη διεύρυνση της δυνατότητας των διδασκόντων να επιλέγουν οι ίδιοι τη μέθοδο που θεωρούν πιο κατάλληλη για την αξιολόγηση των μαθητών τους και βοηθήσαμε στην αύξηση της παιδαγωγικής τους αυτονομίας.

Πεποίθησή μας είναι πως όλα αυτά άλλαξαν το τοπίο στον τομέα της αξιολόγησης των μαθητών του Ενιαίου Λυκείου, έφεραν νέο πνεύμα και άρχισαν να τροποποιούν σταδιακά ξεπερασμένες αντιλήψεις και τακτικές που κυριάρχησαν επί πολλά χρόνια στο Ελληνικό σχολείο. Τα θετικά σχόλια που εκφράστηκαν από το σύνολο σχεδόν των επιστημονικών και εκπαιδευτικών

φορέων για τα θέματα των εξετάσεων του περασμένου Ιουνίου, τα οποία διαμορφώθηκαν με βάση το πνεύμα και τη μεθοδολογία της αντίστοιχης εργασίας του Κ.Ε.Ε., επιβεβαιώνουν όσα προαναφέρθηκαν.

Η κριτική που είχε αρχικά ασκηθεί για το έργο μας περιορίζεται συνεχώς, ενώ αυξάνει καθημερινά η αποδοχή του από την εκπαιδευτική κοινότητα και η αναγνώρισή του. Σ' αυτό συνέβαλε ασφαλώς και η βελτίωση του υποστηρικτικού υλικού που παράγεται από το Κ.Ε.Ε., η οποία οφείλεται, μεταξύ άλλων, και στις παρατηρήσεις και υποδείξεις των διδασκόντων στα Ενιαία Λύκεια. Η συνειδητοποίηση, τέλος, του τρόπου με τον οποίο πρέπει να χρησιμοποιείται το υλικό αυτό στη διδακτική πράξη και ο περιορισμός των σφαλμάτων που διαπράχθηκαν στην αρχή (μηχανική αναπαραγωγή πλήθους ερωτήσεων, υπέρμετρη αύξηση της εργασίας των μαθητών, απουσία εναλλακτικών τρόπων αξιολόγησης κτλ.) οδήγησαν σε πολύ θετικά αποτελέσματα, τα οποία όσο περνά ο καιρός θα γίνονται εμφανέστερα.

Η διαπίστωση αυτή μας ενισχύει να συνεχίσουμε την προσπάθειά μας και να την επεκτείνουμε, εκπονώντας ανάλογο υλικό και για άλλες εκπαιδευτικές βαθμίδες, εφόσον εξασφαλιστούν οι απαραίτητες οικονομικές και λοιπές προϋποθέσεις.

Τελειώνοντας, επιθυμώ να ευχαριστήσω όλους τους συνεργάτες μου στο Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας, οι οποίοι εργάστηκαν αφιλοκερδώς, με αφοσίωση και σπάνιο ζήλο και επιτέλεσαν κάτω από δύσκολες συνθήκες σημαντικό έργο. Ευχαριστώ ακόμη όλους τους εκπαιδευτικούς που με ποικίλους τρόπους στήριξαν την προσπάθειά μας και βοήθησαν στην επιτυχία της. Ξέχωρες ευχαριστίες θα ήθελα να απευθύνω στις δακτυλογράφους του Κ.Ε.Ε, στο τεχνικό προσωπικό του, στον Προϊστάμενο της Γραμματείας του κ. Γεώργιο Κορκόντζηλα και στους εκδότες που συνεργάστηκαν μαζί μας από το 1997 μέχρι σήμερα.

Αθήνα, Ιούνιος 2000

Καθηγητής Μιχάλης Κασσωτάκης

Πρόεδρος του Δ.Σ. του Κ.Ε.Ε.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το βιβλίο αυτό προέκυψε από την ενοποίηση των δύο τευχών αξιολόγησης που εκδόθηκαν το σχολικό έτος 1999-2000 για το βιβλίο «Εισαγωγή στο Δίκαιο και τους Πολιτικούς Θεσμούς» της Β΄ Λυκείου. Ήδη εκτυπώνεται το νέο πακέτο σχολικών εγχειριδίων για τη διδασκαλία του μαθήματος «Εισαγωγή στο Δίκαιο και τους Πολιτικούς Θεσμούς» που θα διδαχθεί τη νέα σχολική χρονιά.

Ωστόσο θεωρούμε απαραίτητο και το παρόν ενοποιημένο βιβλίο αξιολόγησης, επειδή περιέχει κοινά θέματα με το εκτυπούμενο εγχειρίδιο και σχόλια, επεξηγήσεις, εργασίες και ενδεικτικά παραδείγματα ερωτήσεων που θα μπορούσαν να φανούν πολλαπλά χρήσιμα στο διδάσκοντα, οποιοδήποτε σχολικό εγχειρίδιο και να χρησιμοποιεί, εφόσον στόχος της διδασκαλίας του μαθήματος δεν είναι η αποστήθιση αλλά η κατανόηση, διασάφηση και κριτική θεώρηση των θεμάτων που θέτει το ενιαίο αναλυτικό πρόγραμμα του μαθήματος.

Στα πλαίσια αυτά εισηγηθήκαμε την έκδοση του παρόντος βιβλίου, ώστε αυτό να χρησιμοποιηθεί από τους διδάσκοντες το μάθημα τα επόμενα έτη, παράλληλα με τα βιβλία αξιολόγησης των νέων διδακτικών εγχειριδίων τα οποία ελπίζουμε να κυκλοφορήσουν στο μέλλον.

1. *Σχολιασμοί - Επεξηγήσεις*

Παρόλο που το αντικείμενο αυτού του βιβλίου είναι η αξιολόγηση του μαθητή, ως ομάδα πήραμε την πρωτοβουλία να παραθέσουμε κάποιους σχολιασμούς και επεξηγήσεις σε μερικά μόνο σημεία της διδακτέας ύλης που κρίναμε απαραίτητο, αφού και ο διαθέσιμος για την εργασία μας χρόνος ήταν περιορισμένος. Σε αυτή την απόφαση καταλήξαμε για δύο κυρίως λόγους:

α) Η διδασκαλία του μαθήματος εισάγεται για πρώτη φορά στα Ενιαία Λύκεια. Οπωσδήποτε η 20ετής και πλέον διδασκαλία του στα Επαγγελματικά Λύκεια αποτελεί σημαντική εμπειρία για ένα μεγάλο

μέρος των διδασκόντων, όμως και αυτοί έχουν να αντιμετωπίσουν την ύλη των νέων αναλυτικών προγραμμάτων του μαθήματος στο Ενιαίο Λύκειο. Για το λόγο αυτό θεωρήσαμε σκόπιμο να παραθέσουμε κάποιες σημαντικές διδακτικές προτάσεις με βάση τους στόχους του διδακτικού εγχειριδίου που είναι «η εξοικείωση των νέων με τις έννοιες και τους όρους του πολιτικού, θεσμικού και δικαϊκού συστήματος της χώρας και συνακόλουθα η ευχερέστερη και συνειδητή άσκηση των δικαιωμάτων τους και η ανάληψη των υποχρεώσεών τους». Σε αυτό το πλαίσιο πιστεύουμε ότι είναι σημαντική η σύνδεση του μαθήματος με την επικαιρότητα, ώστε και το ενδιαφέρον του μαθητή να προκληθεί και να διασφαλιστεί η εμπέδωση και η διασάφηση των νομικών εννοιών, με τις οποίες για πρώτη φορά έρχεται σε επαφή ο μαθητής.

β) Σε μεγάλο αριθμό Ενιαίων Λυκείων το μάθημα δε διδάσκεται από Νομικούς και Πολιτικούς επιστήμονες ή έστω από επιστήμονες συναφών κλάδων. Είναι, λοιπόν, σημαντικό για τους διδάσκοντες να έχουν στα χέρια τους κάποιες ενδεικτικές διδακτικές προτάσεις.

Βεβαίως οι προτεινόμενοι σχολιασμοί και επεξηγήσεις, όπως ανωτέρω εκθέτουμε, είναι ελάχιστοι στο σύνολο της διδακτέας ύλης, ελπίζουμε όμως να αποτελέσουν ένα διδακτικό ερέθισμα για τους διδάσκοντες ώστε ανάλογα να επεξεργαστούν και τις άλλες διδακτικές ενότητες.

2. *Εργασίες για το σχολείο και το σπίτι*

Οι εργασίες για το σχολείο μπορούν να χρησιμοποιηθούν από το διδάσκοντα:

α) εισαγωγικά στη διδακτική ενότητα ώστε να ευαισθητοποιήσουν και να κεντρίσουν το ενδιαφέρον του μαθητή (π.χ. άρθρα από επικαιρότητα, αφιερώματα τύπου)

β) για σύνδεση της νέας διδακτικής ενότητας με προϋπάρχουσες γνώσεις από άλλα μαθήματα (π.χ. ιστορία)

γ) για κατανόηση και εμβάθυνση στους κύριους στόχους του μαθήματος.

Οι εργασίες για το σπίτι πρέπει να επιλέγονται έτσι, ώστε να προκαλούν το ενδιαφέρον του μαθητή και να τον οδηγούν σε πληρέστερη εμπέδωση μέσα από

τη διευκρίνιση, σχολιασμό και σύγκριση των νέων γνωστικών αντικειμένων. Και σε αυτήν την περίπτωση η επικαιρότητα μέσα από τα άρθρα, γελοιογραφίες και σχόλια θα είναι αρκετά βοηθητική.

Επίσης, κρίνεται σκόπιμο ο διδάσκων με τη συμμετοχή των μαθητών να διαμορφώσει μια μικρή βιβλιοθήκη με έντυπα, βιβλία, περιοδικά και ίσως μικρή βιντεοθήκη. Ενδεικτικά αναφέρουμε τα έντυπα της Unesco, του Ο.Η.Ε., του Υφυπουργείου Νέας Γενιάς, της Διεθνούς Αμνηστίας, της Γραμματείας Ισότητας κ.ά.

Εξάλλου η σύνδεση του μαθήματος με την πολιτική και κοινωνική επικαιρότητα θα μπορούσε να βοηθηθεί και από τις παρουσιάσεις στο σχολείο των εκπαιδευτικών προγραμμάτων της Διεθνούς Αμνηστίας, την παρουσίαση της βαλίτσας για τους πρόσφυγες του Υφυπουργείου Νέας Γενιάς, τη συμμετοχή των μαθητών στο Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα του Ο.Η.Ε. για μαθητές κ.ά.

3. *Αξιολόγηση*

Σε κάθε διδακτική ενότητα προτείνονται ενδεικτικά ερωτήσεις κλειστού και ανοικτού τύπου και κριτήριο αξιολόγησης ανά διδακτική ενότητα και κεφάλαιο. Στο σημείο αυτό θεωρούμε αναγκαίο να διατυπώσουμε τις εξής παρατηρήσεις:

α) Οι προτεινόμενες ερωτήσεις έχουν καθαρά ενδεικτικό χαρακτήρα. Ο διδάσκων μπορεί να διαμορφώσει τις δικές του ερωτήσεις ή και να επιλέξει ορισμένες από τις προτεινόμενες με γνώμονα πάντα το επίπεδο των μαθητών της τάξης του και τη στοχοθεσία της διδακτικής ενότητας. Για διευκόλυνση του διδάσκοντα, στα ωριαία κριτήρια αξιολόγησης παραθέτουμε πίνακα αξιολογούμενων στόχων και επιπέδων δυσκολίας που αναφέρονται σε μια μεσαίου επιπέδου τάξη. Έτσι ο καθηγητής μπορεί να διαμορφώσει τα δικά του κριτήρια αξιολόγησης μεταβάλλοντας τα επίπεδα δυσκολίας ανάλογα με το επίπεδο της τάξης του. Προσοχή πρέπει να δοθεί στα κριτήρια αξιολόγησης ώστε αυτά αφενός να ανταποκρίνονται στο επίπεδο της τάξης και αφετέρου να διακρίνουν τις επιδόσεις και να αξιολογούν όσο το δυνατόν περισσότερους διδακτικούς στόχους.

β) Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί από τους συναδέλφους στη σύνταξη ερωτήσεων συμπλήρωσης κενού και στις ερωτήσεις κρίσεως:

i) Οι ερωτήσεις συμπλήρωσης κενού επεκτείνονται σε ευρύ φάσμα επιπέδων γνώσης και συχνά έχουν το ίδιο περιεχόμενο με τις ερωτήσεις σύντομης απάντησης, αλλά διαφορετικό βαθμό δυσκολίας. Στην κατασκευή τους ο διδάσκων πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεκτικός γιατί υπάρχει ο κίνδυνος να οδηγηθεί σε εξέταση στείρας απομνημόνευσης. Για το λόγο αυτό πρέπει οι ζητούμενες λέξεις να είναι όροι (π.χ. ο ΠτΔ εκλέγεται από τ …… -Βουλή-) ή λέξεις κλειδιά (π.χ. … αρνησικυρία) και να αποφεύγονται λέξεις δευτερεύουσας σημασίας. Καλό είναι επίσης να αποφεύγονται άρθρα και αντωνυμίες που οδηγούν στον αβασάνιστο εντοπισμό της απάντησης (π.χ. τους νόμους ψηφίζει η ……). Επίσης, η απάντηση πρέπει να είναι μία, διαφορετικά ο καθηγητής θα πρέπει να δεχτεί ως σωστές και συνώνυμες λέξεις που πιθανόν δεν προέβλεψε.

ii) Οι ερωτήσεις κρίσεως μπορεί να έχουν τη μορφή οποιουδήποτε είδους ερωτήσεων. Σε αυτή την περίπτωση καλούμε το μαθητή να συγκρίνει, αναλύσει, σχολιάσει ή και αξιολογήσει γνώσεις που έχει αποκτήσει από το μάθημα του Δικαίου. Οι απαντήσεις βεβαίως δεν βρίσκονται στο βιβλίο, πρέπει όμως να είναι σαφείς και προσδιορισμένες, ώστε να αξιολογούνται αντικειμενικά. Στις προτεινόμενες ερωτήσεις περιλάβαμε ελάχιστες ερωτήσεις κρίσεως λαμβάνοντας υπόψη τις εγγενείς δυσκολίες του μαθήματος που προαναφέραμε. Πολλές, όμως, από τις προτεινόμενες εργασίες για την τάξη ή το σπίτι μπορούν να δοθούν στους μαθητές σε ολιγόλεπτη ή ωριαία αξιολόγηση, εφόσον ο διδάσκων θα θέσει ανάλογα κριτήρια για το μάθημά του και έχει επεξεργαστεί ανάλογα θέματα στη διάρκεια του μαθήματος.

γ) Οι προτεινόμενες ερωτήσεις διαμορφώθηκαν έτσι, ώστε να έχει ο διδάσκων στη διάθεσή του αντιπροσωπευτικά υποδείγματα ερωτήσεων όλων των τύπων αξιολόγησης. Με αυτή την έννοια είναι αδύνατον να χρησιμοποιηθούν όλες από το διδάσκοντα. Στο σημείο αυτό θέλουμε να

παρατηρήσουμε ότι οι ερωτήσεις μπορούν να χρησιμοποιηθούν με διάφορους τρόπους, όπως:

i) Ως ολιγόλεπτη προφορική αξιολόγηση των μαθητών στην αρχή της παρουσίασης του μαθήματος. Σε αυτή την περίπτωση διανέμονται στους μαθητές φωτοτυπίες ερωτήσεων τις οποίες απαντούν προφορικά.
ii) Κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας, ώστε ο διδάσκων να διαπιστώσει τυχόν αδιευκρίνιστα σημεία και να αξιολογήσει την πορεία της διδασκαλίας και όχι την επίδοση των μαθητών.
iii) Οποτεδήποτε κρίνει σκόπιμο ο διδάσκων ότι μπορούν να βοηθήσουν στην οργάνωση και τη στοχοθεσία της διδακτικής ενότητας.

Με την αξιολόγηση ολοκληρώνεται και η πρότασή μας για μιαν ολοκληρωμένη και οργανωμένη διδακτική παρουσίαση η οποία και θα μπορούσε να δίνεται σε φωτοτυπία στους μαθητές και να περιλαμβάνει: Ερωτήσεις για μια 10λεπτη-15λεπτη προφορική ή γραπτή αξιολόγηση, σχόλια και παρατηρήσεις για τη διδασκαλία της νέας διδακτικής ενότητας, στοιχεία (σχόλια, πίνακες, γελοιογραφίες) για εργασίες στην τάξη και τέλος τις εργασίες για το σπίτι.

Επειδή, όπως προαναφέραμε, το μάθημα του Δικαίου εισάγεται για πρώτη φορά στο Ενιαίο Λύκειο, η βελτίωση τόσο της διδασκαλίας όσο και των μεθόδων αξιολόγησης είναι έργο όλων των διδασκόντων και οι παρατηρήσεις, συμπληρώσεις και διευκρινίσεις από αυτούς είναι απαραίτητες. Για το σκοπό αυτό, όσοι επιθυμούν να στείλουν σχόλια, υποδείγματα κριτηρίων αξιολόγησης και γενικότερες παρατηρήσεις, μπορούν να απευθύνονται στο:

ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ
Αδριανού 91
105 56, Αθήνα
E-mail: lawsoc@kee.gr

Η Ομάδα Σύνταξης